

Handläggare: Anna Nygren-Palmfjord
Tfn: 08-508 25 022

TJÄNSTEUTLÅTANDE SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
2005-11-28 2005-12-13
DNR 106-0689/2005

Till
Socialtjänstnämnden

Råd om bevarande och gallring inom den kommunala socialtjänsten mm.

Svar på remiss från kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

De grundläggande bestämmelserna om bevarande och gallring av allmänna handlingar finns i tryckfrihetsförordningen och i arkivlagen. Gallring är tillåten under vissa förutsättningar. Varje kommun ansvarar för sina allmänna handlingar och det är angeläget att råd för bevarande och gallring tas fram och ges ut samlat som en gemensam utgångspunkt för kommunerna. Då verksamheter på ett flertal håll inom socialtjänsten har genomgått organisatoriska förändringar är det extra viktigt att dokumenthanterings- och arkivfrågorna uppmärksammas om inte arkiven ska riskera att utarmas. Förvaltningen tillstyrker i huvudsak de föreslagna gallringsfristerna i remissen. Men då förvaltningen inte omfattar alla de verksamheter som räknas upp blir förvaltningens synpunkter på remissen begränsade.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande remitterat Samrådsgruppens för kommunala arkivfrågor rapport ”Råd om bevarande och gallring av handlingar inom den kommunala socialtjänsten mm.” Remisstiden går ut den 16 december 2005.

Ärendet har även remitterats till stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta och Vantör.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen.

Remissen i sammanfattning

Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor, i vilken ingår representanter för Riksarkivet och Sveriges Kommuner och Landsting, har bl.a. till uppgift att utarbeta förslag till allmänna råd om bevarande och gallring i kommunala arkiv. Dessa har utgivits som allmänna råd från Riksarkivet respektive råd från Svenska Kommunförbundet. På Samrådsgruppens uppdrag har två personer från Jurark AB nu gjort en översyn av dessa råd.

Kommuners arkiv utgörs av de allmänna handlingar som tillkommit inom dess verksamhet. Arkiv ska bevaras som en del av vårt nationella kulturarv och för att tillgodose rätten till insyn (handlingsoffentlighet), men också för att tillgodose förvaltningens behov av information och forskningens behov av källmaterial.

Gallring innebär att allmänna handlingar efter beslut förstörs eller att deras ursprungliga skick förvanskas. De grundläggande bestämmelserna om bevarande och gallring finns i tryckfrihetsförordningen 2 kap. 18 § och i arkivlagen (1990:782). Det är tillåtet att gallra allmänna handlingar, men det finns viktiga förbehåll. Gallringen måste vara noga genomtänkt och kunna motiveras, annars kan den innebära förlust av betydelsefull information.

Varje kommun ansvarar för sina allmänna handlingar och det framgår av kommunens arkivreglemente vem eller vilka som inom organisationen har rätt att besluta om gallring.

Råden i remissen är allmänt hållna och måste anpassas efter varje kommuns förutsättningar och rutiner inom verksamhetsområdet. Råden är också teknikberoende.

Råden redovisas i form av en föreslagen gallringsfrist för vanligt förekommande handlingsslag inom socialtjänstens olika verksamhetsområden, och inom de olika sammanhang och processer där de uppstår.

Förvaltningens synpunkter

Det är både bra och nödvändigt att Råd om bevarande och gallring för den kommunala socialtjänsten mm. med jämna mellanrum ses över. Då verksamheter på ett flertal håll inom socialtjänsten har genomgått organisatoriska förändringar är det extra viktigt att dokumenthanterings- och arkivfrågorna uppmärksammas om inte arkiven ska riskera att utarmas. Förvaltningen anser att det är bra om kommuner kan ha en samsyn på gallringsfristernas längd när det gäller handlingar som förekommer inom samtliga kommuners verksamhetsområde. Där har dessa råd en viktig funktion att fylla.

Förvaltningen finner att de gallringsfrister som rekommenderas i remissen i huvudsak stämmer överens med de gallringsbeslut som Stockholms stadsarkiv (SSA) fattat för socialtjänstförvaltningen. Men det finns några undantag som bör lyftas fram.

För Budget- och skuldrådgivning, i remissen kallas detta verksamhetsområde för budget- och skuldsanering, föreslås gallringsfristen 5 år för merparten av verksamhetens klientrelaterade handlingar. Denna gallringsfrist var också tidigare beslutad av SSA, men fr. o m den 6 december 2004 har SSA upphävt gallringsbeslutet och istället beslutat om ett bevarande för samtliga skuldrådgivningsakter. Detta dels för att en ändring i skuldsaneringslagen skett, dels för att verksamhetens dokumentation blivit mer sammanhållen, vilket har ökat forskningsbarheten. Skuldrådgivningsakters handlingar har en stor forskningspotential då de speglar viktiga samhällsförändringar på individnivå t ex nya konsumtionsmönster. Förvaltningen var remissinstans inför SSA:s beslut om ett bevarande och tillstyrkte beslutet.

Ett verksamhetsområde där förvaltningen ställer sig tveksam till remissens gallringsråd är bidrag till föreningar och organisationer. Här föreslås att verksamhets- och årsberättelser, som inkommit i samband med bidragsansökan från föreningar, ska bevaras. Själva ansökan och övriga bilagor föreslås gallras efter 5 år och när sammanställning gjorts. Då ansökan är starten till en utredning och dessutom intimt hänger samman med just föreningarnas verksamhets- och årsberättelser anser förvaltningen att en stor otydlighet uppstår runt dessa handlingar om själva ansökan gallras.

Tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen är ett område där förvaltningen har stor erfarenhet. I Stockholms stad finns för närvarande ca 1650 tillstånd och handläggningen av dessa genererar oupphörligen en stor mängd handlingar. Intresset för dessa handlingar, både från allmänhet och forskare, är mycket stort. Även om den stora mängden handlingar inbjuder till att man närmare vill undersöka möjligheten av gallring, talar ända inte minst den stora efterfrågan av dessa handlingar istället för ett större bevarande. Handlingarna utgör ett unikt tidsavtryck av vår samtid. De är också i flera avseenden aktuella under en förhållandevis lång tid jämfört med handlingar från andra verksamheter.

För handlingar i Boutredningar har förvaltningen en gallringsfrist på 10 år, efter beslut från SSA. I remissen föreslås 5 år. Förvaltningen motsätter sig inte en kortare gallringsfrist men vill ändå peka på diskrepansen.

Nyckelkvittenser är ett handlingsslag som förekommer inom flera olika verksamhetsområden. Här finns en betydande diskrepans i gallringsfrist mellan de 10 år som förvaltningen har beslut på från SSA, och den på 2 år som föreslås i remissen. Förvaltningen motsätter sig inte heller här en kortare gallringsfrist, men finner det märkligt att man har kommit fram till två så olika gallringsfrister för samma handlingsslag av relativt ringa betydelse.

När det gäller socialtjänstens personakter och den del som gäller försörjningsstöd är det mycket välkommet med en så pass utförlig rekommendation när det gäller rensning och så kallad plockgallring. Detta är ett område som det ofta råder stor osäkerhet kring och personakterna tenderar ibland att bli onödigt tjocka.

I remissen finns ett återkommande råd angående personakter som ska bevaras. Där sägs att man för dessa akter bör se till att alla handlingar i en akt förvaras samlade på samma medium, oavsett om det är digitalt eller på papper. Förvaltningen ställer sig mycket frågande inför detta råd. Dokumentationen i personakter är, vilket remissen mycket riktigt påpekar, oftast uppdelad i en fysisk del och en digital del. Är det remissens avsikt att ge rådet att pappershandlingar fortsättningsvis bör skannas för att bli digitala eller alternativt att digitala handlingar bör skrivas ut? Att rekommendera att pappershandlingar rutinmässigt ska skannas innebär en förlust av det ursprungliga skicket och följaktligen ett brott mot arkivlagen, samt ett ställningstagande för enbart digitalt bevarande. Detta samtidigt som det allra första digitala myndighetsarkivet precis har tagits i bruk inom Försäkringskassan, och arkivvärlden spänt avvaktar erfarenheterna av detta projekt. Riksarkivet arbetar fortfarande på en rekommendation om filformat för digitalt bevarande. Bevarandefrågan när det gäller digitala handlingar är inte på något sätt löst ännu även om långt framskridna projekt pågår.

Om man å andra sidan skriver ut alla digitala handlingar på papper så sker nästan oundvikligen en gallring. Har man inga garantier för ett digitalt bevarande så måste man naturligtvis skriva ut för att säkerställa att så mycket som möjligt av informationen kommer att finnas kvar. Men att ge det rådet vore i nuläget något uppgivet. Förvaltningen anser därför att man får acceptera att vi lever i en brytningstid, och att personakter även för en överskådlig tid framöver kommer att vara fysiskt tudelade även om de rent logiskt är en personakt.

I remissen ber man också de remissinstanser som berörs av avsnittet Omsorg om funktionshindrade att särskilt fundera över :

- om termen ”handikappomsorg” eller termen ”omsorg om ”funktionshindrade” bör användas,
- om den ändring i lagen och förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade, föreskriven fr. o. m den 1 juli 2005, som innebär att

personakter enligt LSS ska gallras enligt likartade regler som sedan tidigare finns för socialtjänstens personakter, ska gälla även retroaktivt. Till skillnad från socialtjänstlagen (SoL) sägs det inget om de nya reglerna ska tillämpas retroaktivt.

Förvaltningen anser att man bör använda termen ”omsorg om funktionshindrade” i alla sammanhang där det är möjligt. Termen ”handikapp-omsorg” har för många en negativ klang och talar heller inte på ett adekvat sätt om vad som avses.

Förvaltningen anser därutöver att de nya gallringsreglerna av personakter enligt LSS bör tillämpas även retroaktivt. LSS är en relativt ny lagstiftning och en retroaktiv tillämpning bör därför inte innebära några praktiska problem. De nya gallringsreglerna har tillkommit av samma skäl som för personakter enligt SoL, att integritetskränkande information om enskilda personer inte ska bevaras längre eller i större omfattning än nödvändigt. Att då inte tillämpa detta synsätt fullt ut skulle ge fel signaler.

Förvaltningen vill också lyfta fram de nya upplägget av Råden som mycket funktionellt och lyckat.
